

İRAN GÜNCEL SANATINDA, ÜÇÜNCÜ NESİL GENÇ VIDEO SANATÇILARI

Iranian Contemporary Art: Third Generation, Young Video Artists

Hajar BABAZADEH¹, Sepideh ŞAN²

ÖZET

İran'da yaklaşık 1998'lerden beri, sanatçılar video, performans, hazır nesnelere, fotoğraf, kolaj vb. araçlarla Performans Sanatı, Enstalasyon Sanatı, Video Sanatı gibi sanatın yeni biçimlerini ortaya koyarak, Güncel Sanatın yeni bir versiyonu olan İran "Yeni Sanatını" ortaya koymuşlardır. Çalışmamızda Güncel Sanatın biçimlerinden biri olan Video Sanatının İran'daki üçüncü nesil temsilcilerinin eserleri ve söz konusu sanatçıların bakış açıları ve yönelimleri araştırılmıştır. İran Güncel Sanatının bir kısmının tanıtılmasını amaçladığımız çalışmamızda kaynak araştırmasının yanı sıra sanatçılarla yapılan görüşmeler ve sanatçıların eserleri üzerine yaptığımız incelemeler yer almaktadır. İran Güncel Sanatını belirgin yapan asıl şey, sanatçıların kendi yaşantı ve tecrübelerinden yola çıkarak yaşadıkları zamanın en temel kişisel, sosyal ve politik ihtiyaç ve sorunlarını eserlerinde ortaya koymalarıdır. Önceki nesil sanatçılar için Modern Sanat anlayışı ve estetiği önemliyken üçüncü nesil genç sanatçılar için kavram daha ön plandadır. Bu çalışmada söz konusu sanatçıların bazen çevre, doğa, su, barış ve savaş gibi evrensel meselelere odaklandığı bazen ise İran toplumunun modernleşmesiyle birlikte giderek yok olan kültürel unsurlara, kültürel mirasa dikkat çektikleri görülmüştür. Sanatçıların bir kısmı kimlik eleştirisi yaparken diğer bir kısmı toplumsal olaylara ve insani felaketlerin sebebi olan ataerkil kültür, iktidar gibi kültürel ve politik yaklaşımları doğrudan eleştirmektedir. Aynı zamanda cinsiyetçi ve psikolojik konular da sanatçıların ilgi odakları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güncel sanat, iran güncel sanatı, iran video sanatı ve sanatçıları, üçüncü nesil genç video sanatçıları

ABSTRACT

Since 1998 in Iran, we are facing the replacement of a new form of contemporary art called "New Art" in which artists use tools such as video, performance, readymade objects, photography, Collage technique and etc to create new forms of art such as video art, performance, installation art. Topics which are considered in this article are the attitudes and approaches of young artists and the new generation of "new art" who are active in the field of video art in their works. This research, which helps to know a part of contemporary Iranian art, has been done through interviews with artists, criticizing their works and library research. The main thing that makes Iranian Contemporary Art (New Art) distinctive is that the artists reveal the most basic personal, social and political needs and problems of their time in their Works, based on their own lives and experiences. While the understanding and aesthetics of Modern Art are important for previous generation artists, the concept is more important for third generation young artists. According to the findings of this study some of these artists focus on global issues such as the environment, nature, water, peace and war. On the other hand, they focus their concerns on national and indigenous cultural elements and cultural heritage that are gradually disappearing with the modernization of Iranian society. Others criticize the identity and some, according to the human events and catastrophes in the society, directly criticize its cultural-political roots such as the common culture of patriarchy on the one hand and the ruling power of the society on the other hand. Gender and psychological issues are also topics of interest to some of the artists.

Keywords: Contemporary art, iranian contemporary art, iranian video art and artists, the third generation of young video artists

1. ORCID: 0000-0001-6270-1919
2. ORCID: 0000-0002-0679-3991

1. hjarbabazade@gmail.com
2. sepidehheiranpour@gmail.com

EXTENDED ABSTRACT

About 20 years after the 1979 revolution, the young generation and artists of the country were people born around the revolution. The physical art of the country was in the hands of young people who had no interest in the subjects of their previous generations, considered their masters and their main interests were artistic modernism, after the Islamic Revolution. What was interesting to them was their concern for "contemporaneity" and association with Western contemporary art. For them, contemporaneity was a variety of ways in which artists used visual tools to record, define, and analyze their appropriate presence in time. What was involved in familiarizing and moderating the young generation with Western and world contemporary art and aligning with it, include the relative opening of the country's political and cultural space and cultural exchanges abroad, the support of the government and the contemporary museum of Tehran, the creation of many private galleries, the information age, the emergence of mass media and ... in the late 1370s with the presidential of Mohammad Khatami. Therefore, since about 1998 in Iran, we are facing the replacement of a new form of contemporary art called "new art" in which artists use tools such as video, performance, ready-made objects, photography, collage, etc. to create new forms of art in Iran such as video art, performance, video installation, Installation art, photo collage, Land Art, etc. This article focuses on the attitudes and approaches of third generation and young artists active in the field of Iranian motion picture and video art in their works. Since the beginning of "New Art" in Iran, we are facing three generations of video art artist. In this article, the works of several third generation artists have been studied with the aim of recognizing the video art of the young generation and the sensitivities of its artists. According to the researches done in the field of the first and second generation of video artists, these works usually have a conceptual approach and in them we are faced with general attitudes; -religious, indigenous-national, universal, social and critical. These attitudes sometimes appear with a minimalist approach in the works of Abbas Kiarostami, with an interactive approach in the works of Ahmad Nadalian, with a poetic approach in the works of Saifullah Samadian and Khosrow Khosravi, with a painting approach in the works of Rozita Sharaf Jahan and sometimes with a self-portrait in the works of Simin Keramati, as well as lived experiences and daily life in the works of Fereshteh Alamshah and Barbad Golshiri, and in some cases they have an identity-seeking approach. It should be noted that these artists combine and present these themes in video art structures, such as performance video, pure video, video installation, and interactive video installation.

What can be seen from the research of this article on the works of the third generation of artists are; Critical thoughts with reference to history, social and political issues (in the works of Ebrahim Khabazi), attention to cultural originality with reference to nostalgia and National traditions (in the works of Setareh Hosseini and Bagh Sheikhi), universal ideas with reference to the environment, water, war, peace, etc. (in the works of Setareh Hosseini And Bagh Sheikhi), critique of originality with reference to cultural anomalies (in the works of Amir Ahmadi with humor and irony), psychological and security concerns with reference to the changing and unsettled political and economic situation of the country (in the works of Amir Ahmadi) and psychological thoughts with reference to objects (in the works of Ebrahim Khabazi). Another conclusion that emerges from this research is that; Despite the fact that some artists of this generation, such as Arezoo Bagh Sheikhi and Setareh Hosseini, similar to first and second generation artists from other branches of visual arts such as painting, illustration, etc., have turned to making video art. There are also artists such as Ebrahim Khabazi and Amir Ahmadi who, unlike artists of previous generations, have chosen video medium to express their artistic ideas from the very beginning of their artistic work. Another conclusion that emerges from this research is that; Although some artists of this generation, such as Arezoo Bagh Sheikhi and Setareh Hosseini, like the first and second generation artists have turned to making video art from other branches of visual arts such as painting, illustration, etc., , artists such as Ebrahim Khabazi and Amir There are also Ahmadis who, unlike artists of previous generations, have chosen video medium to express their artistic ideas from the very beginning of their artistic work there are also artists such as Ebrahim Khabazi and Amir Ahmadi who, unlike artists of previous generations, have chosen video medium to express their artistic ideas from the very beginning of their artistic work.

GİRİŞ

1990'ların sonlarında İran'da dönemin Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi'nin¹ iktidara gelmesiyle siyasi ortamın kısmi rahatlaması, ekonomik baskıların azalması, sanatçıların yurtdışına daha kolay seyahat etmesi veya bazı göçmenlerin ülkeye geri dönüşü, yurt dışı ile iletişim ve kültürel alışverişlerin artmasıyla (Afsarian, 1390 H.Ş: 129) İran'da yeni sanat akımları ortaya çıkmıştır.

Bir yandan eğitim kurumları gibi sanatı destekleyen galeri, Sanat merkezi, sivil toplum sanatçı derneği ve sanat dergilerinin kuruluşu veya faaliyetlerinin genişletilmesi diğer yandan ise bilgi çağının gelişi, İranlı sanatçıları uluslararası sanat sahnesindeki güncel sanat söylem ve paradigmatlarıyla tanıştıran yeni kitle iletişim araçlarının varlık göstermesi, yeni sanatsal akımların, eğilimlerin ve yöntemlerin ortaya çıkmasını sağlayan diğer faktörlerdendir (Keshmirshakan, 1393 H.Ş: 265).

Bu aşamada İran sanatında, genç sanatçılar tarafından ilgiyle karşılanan video, performans, yerleştirme ve sanatsal fotoğrafçılık gibi görsel anlatım araçları yaygınlaşmıştır.

Bu dönemin yükselen sanatçıların çoğu gençti ve üçüncü kuşak² ve orta sınıf ailelere mensuptu. Modern sanatı ülkenin egemen sanatı olarak kabul eden önceki kuşağın estetik standartlarıyla çelişen ve kayıtsız, inatçı bir karaktere sahip bu genç neslin temel kaygısı 'çağdaş' olmaktı. Çağdaşlık; sanatçıların zaman içindeki varlıklarını kaydetmek, tanımlamak ve analiz etmek için çeşitli yollarla görsel araçları kullanmalarındadır. Ve bu çağdaşlık içinde kendilerini tanımlamaya ve hayatın anlamını içinde buldukları anda temsil etmeye çalışmışlardır (Keshmirshakan, 1389 H.Ş: 96). Bu sanatın örnekleri; yaratıldığı özlere yani psikolojik, felsefi, biyografik, sosyal, kültürel ve politik bağlamlara atıfta bulunur ve bu eserlerin en iyi örnekleri günümüzün en temel kişisel, sosyal ve politik ihtiyaçlarından bahseder (Keshmirshakan, 1389 H.Ş: 101).

1. İran'da Video Sanatı ve Üç Kuşak Video Sanatçıları

İran'da Video Sanatı, Güncel Sanat'ın yaygınlaşmasıyla 1990'ların sonlarından bu yana resmi bir şekilde ortaya çıktı. İranlı sanatçılar arasında video medyumunun/malzemesinin yaygınlığı ve uygulanış teknikleri küresel kullanım ile aşağı yukarı uyumludur. Yılmaz (2006) Video Sanatını şöyle açıklar: "*Video Sanatını anlatan kısa bir alıntıya göre Video teknolojisiyle yapılan sanatsal ürünler, bugün, kısaca Video Sanatı adı altında değerlendirilmektedir. Video Sanatı ürünlerini televizyon ve bilgisayar ekranında olduğu kadar, perdede de izleyebilmekteyiz. İşin gösteriliş teknolojisine bağlı olarak da bu tür işlere 'video yerleştirme', 'video yansıtma' video gösterim' ya da 'video film' gibi isimler verilmektedir. [...] 1950'lerden itibaren teknoloji hızlı bir şekilde insan hayatına girmiştir ve 1965'te Sony firmasının taşınabilir video kamerayı piyasaya sürmesiyle ortaya çıkmıştı*" (Yılmaz, 2006: 333-334). Beyaz (2016) Video Sanatının geçmişi hakkında şöyle görüş bildirir: "*Video kameranın hantallıktan kurtularak kolay taşınabilir hale getirilmesi başta Nam June Paik olmak üzere diğer sanatçılar üzerinde de bir cazibe yaratmış ve videonun bir sanat malzemesi olarak kullanılmasına olanak sağlamıştır. [...] Görüntü ve sesin eş zamanlılığı ve bilgisayarın katkısıyla görüntünün dönüştürülebilirliği gibi sınırsız olanaklar sanatçıların videoyu yaratım süreçlerine katmalarındaki başlıca nedenlerdir*" (Görenek Beyaz, 2016: 13). Kökeni İran sanat alanının dışında olmasına rağmen Video Sanatı; sanatçıya etnik özellikli zihinsel kavramlarını ifade etmek için bir araç olarak kullanma fırsatı sağlamıştır. İran'da Video Sanatının ilk gösterimi Ağustos 2001'de Tahran'da bulunan Muze-ye Hunerha-ye Muasır (Çağdaş Sanatlar Müzesi)'da³ Kavramsal Sanatlar adlı sergide yapılmıştır. Ahmad Nadalian, Afshan Ketabchi gibi devrim sonrası birinci neslin öncü video sanatçılarının çalışmalarını söz

¹ Muhammed Hatemi; bazı dini ve akademik aydınların sözcüsü olarak, 1997 seçimlerinden önce ve sonra diğer politik söylemlere alanı kapatan hâkim ideolojik söylemde bir alan yaratmaya ve reformlar yapmaya çalışmıştır. Bu da nihayetinde o dönemde egemen olan totaliter ve dogmatik ideolojinin biraz da olsa yumuşamasını sağlamıştı (Beşiriye, 1382 H.Ş:809).

² Buradaki üçüncü kuşak terimi, esas olarak İslami Devrim (1978) sonrası doğan ve 1990'ların sonlarında ülkenin genç kuşağını oluşturanlar için Hatemi dönemindeki gazeteler tarafından kullanılmıştır. Muhammed Hatemi'nin ana destekçileri olan bu gençler onun seçilmesinde büyük rol oynamıştır (Keshmirshakan, 1393 H.Ş: 349).

Üçüncü nesil sanatçıların ortaya çıktığı 1998-2008 yılları arasındaki üniversite mezunları, sayı olarak 1978-1998 yılları arasındaki üniversite mezunlarının üç katı kadardır. Toplumdaki katı kurallardan dolayı kendilerini ifade etme imkânı ve özgürlüğü tatma fırsatı bulamayan bu gençler, ancak Muhammed Hatemi (1997-2005) döneminde ortaya çıkan toplumsal özgürlüklerden dolayı kendilerini ifade etmeye uygun bir ortam bulabilmişlerdir. Bu nesle ait sanat eserleri de yine Hatemi'nin Cumhurbaşkanlığı döneminde ortaya çıkmaya başlamıştır (Babazadeh, Bayhan, Özışık, 2017:49).

³ موزه هنرهای معاصر .

konusu sergide video Yerleştirme⁴ formunda izlemek mümkündür. İran'da çağdaş sanatın popülerleşmesinden (1990'ların sonları) beri yeni olan video aracını ilk kullanan sanatçılar, ilk nesil video sanatçıları olarak kabul edilmektedir. Ülkede ilk kez Video Sanatı alanında eser üreten bu sanatçılar genellikle resim, grafik, film yapımı, heykel vs. alanlarının hocaları veya usta sanatçıları idi. Birinci nesil Video sanatçıları arasında; Abbas Kiyarostami (1940), Farideh Shahsavarani (1955), Ahmad Nadalian (1963), Rozita Sharafjahan (1962), Behnam Kamrani (1968), Rasul Moarreknejad (1968) , Simin Keramati (1970), Shahram Entekhabi (1963), Khosrow Khosrowi (1964), Morteza Darebaghi (1969), Afshan Kitabchi (1966), Seyfollah Samadian (1954) ve Shirin Neshat (1957) gibi sanatçılar yer almaktadır. Bu sanatçılar sadece Video Sanatı sanatçıları olmayıp Arazi Sanatı, Kavramsal Sanat, Yerleştirme Sanatı, Fotoğraf Sanatı, Fotokolaj gibi yeni sanat formlarında da eserler üretmişlerdir. "Video Sanatı alanında çalışan birçok sanatçı, sanatsal kariyerlerine genellikle geleneksel medyumlarla⁵ başlayıp heykeltıraşlık, ressamlık, fotoğrafçılık veya profesyonel film yapımcılığından sonra video medyumuna yönelmiştir. Ancak bugün birçok genç sanatçı öğrencilik yıllarında Video Sanatını uzmanlık alanı olarak seçebilmekteler" (Darabi, Habib, 1386 H.Ş: 3). Ebrahim Khabbazi ve Amira Ahmadi gibi üçüncü nesil Video sanatçıları bu durumun örneğini sıklıkla görmek mümkündür.

İkinci nesil Video sanatçıları yetiştiren kimi zaman birinci nesil sanatçılarıdır kimi zamansa onların yetişmesine örnek teşkil etmişlerdir. İkinci nesil Video sanatçıları da Güncel sanatın diğer alanlarında eser üretmekteydi. İkinci nesil Video sanatçıları için şu isimleri örnek gösterebiliriz: Tara Goudarzi (1978), Farid Aminoleslam, Arash Fesharaki (1981) Hamed Sahihi (1980), Samira Eskandarfar (1980), Barbod Golshiri (1982), Atefe Mahdiani (1982), Fereshte Alamshah (1976), Parya Vatankhah (1976) vs.

Düşünceyi esas alan ve kavramsal bir yaklaşım sergileyen birinci ve ikinci kuşak Video sanatçılarının eserlerini genellikle dört ana başlık altında ele almak mümkündür: İdeolojik-dini bakış açısı, yerli-millî bakış açısı, evrensel bakış açısı (Özışık, Babazadeh, 2017: 233), sosyal ve eleştirel bakış açısı.

Bu tutumlar ve bakış açıları bazen Abbas Kiyarostami'nin eserlerinde minimalist, bazen Ahmed Nadalian'ın eserlerinde etkileşimli, bazen de Seyfullah Samadian ve Khosrow Khosravi'nin eserlerinde şiirsel ve bazen de Rozita Sharafjahan'ın eserlerinde resimsel bir ifade karşımıza çıkmaktadır (Fattahi, 1388 H.Ş: 121). Kimi zaman Simin Keramati'nin eserlerinde bir otoportreci yaklaşım, Fereshteh Alamshah ve Barbad Golshiri'nin eserlerinde kişisel deneyimler ve günlük yaşam üzerinden anlatımlarla ve kimi zaman da kimlik arayışlarıyla⁶ karşımıza çıkarlar. "*Bu sanatçıların eserleri video performans, salt video, video yerleştirme ve etkileşimli video biçimlerinde ortaya çıkmıştı*" (Farahani, 1395 H.Ş: 4).

Güncel sanatın ağırlıklı olarak İran sanatında yer almaya başlamasından bu yana neredeyse yirmi üç yıl geçmekte ve günümüz Video Sanatı alanında ilerleyen genç sanatçılar; internet, medya, dil eğitimleri ve uydu gibi mecralar aracılığıyla dünyadaki güncel sanat akımlarına daha da yaklaşmışlardır. Diğer yandan küreselleşme dalgaları neticesinde dünyadaki durumlara daha hâkim olduklarından çağın temel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bu alanlarda kabul edilebilir, uygun eserler yaratıyorlar. Bu yeni ortaya çıkan genç sanatçılar İran Video Sanatının üçüncü nesil sanatçıları teşkil etmektedir. Bu sanatçılara Arezoo Bagh Sheikhi (1990), Anahita Norouzi (1983), Atefeh Khas (1985), Bahar Samadi (1981), Behnaz Khaleghi , Ehsan Mohammadloo (1988), Haleh Jamali, Siavash Naghshbandi (1987), Shirin Abedinirad (1986), Shahrzad Amri, Razieh Goodarzi, Pooya Abbasian (1985), Maryam Nazari (1990), Maede jenab, Setareh Hosseini (1979), Amir Ahmadi (1991), Ebrahim Khabbazi (1988) gibi şahsiyetler örnek gösterilebilir.

Üçüncü Nesil İran genç Video sanatçılarının yaklaşımlarını ve eserlerini tanıtmak için araştırmamızın devamında bunların içinden örnek olarak seçtiğimiz⁷ şu sanatçılar hakkında bilgi verilip her birinin çalışmalarının kapsamı ele alınarak birer eseri incelenecektir: Setareh Hosseini, Amir Ahmadi, Arezoo Bagh Sheikhi ve Ebrahim Khabbazi.

2.İran'da, Üçüncü Nesil Video Sanatı Sanatçıları

⁴ Video İnstalation

⁵ Güncel Sanatta medyum hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Işık Ece, Güncel Sanatta Medyum: Kuramsal Bir Değerlendirme, [İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi](#).

⁶ İran Video Sanatında kültürel unsurlar ve kimlik konusunda daha fazla bilgi için bakınız: (Bakhshi, 2016, 254).

⁷ Söz konusu sanatçılar, İran'da 2021 Şubat'ta Video Artist sitesi tarafından genç Video sanatçıları için düzenlenen "Benim Dünyam 2020 " adlı sergide ve "Kule Video" projesi başlığı altında yer alan sanatçılardan seçilmiştir. Seçim kriteri ise üretimlerini genellikle Video Sanatı üzerine yapıyor olmalarıdır.

2.1. Setareh Hosseini (1979, Tahran)

Müzik ve resme alaka gösteren bir ebeveyne sahip olan Hosseini, sanatla henüz çocuk yaşlarda tanışmış; hatta annesinin resim faaliyetine tanıklık ederken kendisinin sanat görüşü şekillenmeye başlamıştır. Sanata olan bu ilgisi üniversitede grafik öğrenimi ve ardından illüstrasyon mastırı ile daha ciddi bir hal almıştır.

Görsel 1. Setareh Hosseini (1979, Tahran)

Sanatçı (Görsel 1); resim ve illüstrasyon gibi daha geleneksel medyumların/malzemelerin yanı sıra fotoğraf ve video gibi güncel medyumları da kullanarak bu iki farklı sanat atmosferinden beslenmektedir (URL 26).

Setareh Hosseini'nin yapıtları, kendisinin de dahil olduğu İranlı genç kuşak sanatçıların içerisinde özel bir yer teşkil eder. Çalışmaları araştırma odaklıdır ve genellikle yaban hayatı ve doğal kaynakların önemi (Eser Adı: Boşlukta Durmak, 2014), çevre ve gezegen (Eser Adı: Dünya Sıyahtır, 2020) gibi çevresel konularla ilgilidir.

Ele aldığı diğer konular ise kişisel tecrübeleriyle edindiği ve kendisi için zihinsel kaygılar oluşturan yaşam (Eser adı: Evham 2020), insanların birbiriyle ilişkileri (Eser Adı: Geçiş, 2017) ve günümüz toplumunun eski samimiyet ve saflığından uzaklaşması ve bu toplumdaki insanların birbiriyle ilişkileridir (Eser Adı: O esna da, 2016).

Görsel 2 (Sol). Evham, Video, 2020, (URL 5).

Görsel 3 (Sağ). Geçiş, Video, 2017, (URL 6).

Sanatçıya göre günümüz İran insanında yaşayan tek şey; bir zamanlar güzelliğin ve cennetin timsali olan İran Bahçeleri'ne⁸ ve ebedi hatıralara duyulan özlemdir (Eser Adı: Çiçeklerin Yolundan, 2018).

⁸. İran'da bahçe sanatı; uzun bir geçmişe sahiptir tüm dönemlerde İran bahçelerine gösterilen ilgi özellikle İslam'dan sonra büyük oranda artmıştır. İran Bahçeleri konusunda daha fazla bilgi için...; (Pouya, Demirel, 2016: 96).

Eserlerine ikonolojik bir bakış açısıyla bakıldığında eller, baloncuklar, bazen sembolik bazen sürreal dekoratif çiçekler gibi unsurları ve aynı zamanda ülke kadınlarını temsil ettiği otoportrelerini çalışmalarının genelinde görmek mümkündür. Kaçar dönemi kadın-erkek resim figürleri gibi kültürel unsurların da zamansal ve kültürel açıdan yeni bağlam ve anlamlarda kullanılması sık sık görülmektedir.

Setare Hosseini'nin eserleri illüstrasyon gibi geleneksel medyum görünümünde olsa da kavramsal niteliktedir. Ayrıca video ve resim eserleri gibi Güncel sanat formunda oluşmaktadır. Eserlerinde insanın evrendeki yıkıcı rolü ve uygunsuz davranışlarını hayıflanma, eskiye özlem, hayret dolu bir görüşle ele alırken eleştirel bir anlatım kullanır.

Sanatçının eserlerinde kullandığı “tükeniş” ve “kaybetme” kavramları bu görüşlerin kanıtıdır. Ancak sanatçı eserlerinde yoğun olarak işlediği tüm bu karamsarlıklara rağmen yine de eserleri içerisine ümit kıvılcımları serpiştirmekten vazgeçmez.

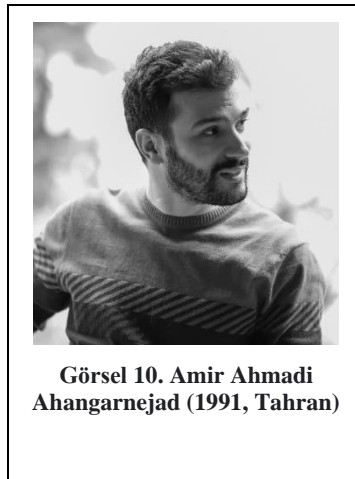
“Beni duyuyor musunuz?”, Video, 2021

“Beni duyuyor musunuz?” adlı eseri Covid 19 pandemi sürecinde düzenlenen “Benim Dünyam” başlıklı bir video projesinde çevrimiçi olarak sergilenmiştir. Çalışmada bir kadın bisiklet sürmektedir ve biz bu kadının kendisini değil sadece gölgesini görmekteyiz. Videoda Covid 19 sebebiyle yaşadığımız pandemi sırasında herkese tanıdık gelen girift sesler duyulmakta ve dijital ağ kullanıcılarının internet bağlantılarında sıklıkla yaşadıkları kopmanın ardından yeniden bağlantı kurma çabaları seslerle yansıtılmaktadır. Sanatçı başlangıcı pandemi dönemiyle hızlanan dijital çağda var olup olmamanın belirsiz durumunu psikolojik bir bakış açısıyla bu videoda, görüntüler ve sesler aracılığı ile gözler önüne serer. Gidip de ulaşamayan, var olan ama aynı zamanda da olmayan tıpkı görünmeyen gerçek bir dünyanın habercisi olan Platon'un gölgeler dünyası gibi, bir insanın varlığını yalnızca gölgelerden ve ona dair işaretlerden anlamaktayız. Sanatçının seyirciye hissettirdiği bu karmaşıklıklar ve gölgeler dünyasına atılmış olan insanlar, birbirlerini göremiyor ve iletişim kuramıyorlar. Sanatçı onların tek iletişim yollarını ümitsizce seslerde arar. Pandemi döneminde ortaya çıkan dijital dünyaya uyum sağlamaya çalışan sanatçı, insanın bir sosyal varlık olan kimliğine dikkat çekerek yeni düzende kaybolan iletişimi tekrar kurmaya çalışır. Sanatçı eser metninde şöyle der: "Bu sene ses sese yetişmiyorsa artık insan insana hiç yetişemez !"

2.2.Amir Ahmadi Ahangarnejad (1991, Tahran)

Çocukluğundan beri fotoğrafçılık ve analog kameralarla ilgilenen Amir Ahmadi(Görsel 10), üniversitede Görsel İletişim Tasarımı alanında öğrenim görerek fotoğraf ve Video Sanatındaki çalışmalarına profesyonel olarak çalışmaya başlamıştır. Üslup ve perspektif açısından bir birlik taşıyan sanatçının eserlerinde çevredeki ortamın bir tür canlandırılmasıyla karşı karşıyayız. Sanatçının çocukluğundan beri gerçekleştirmek istediği çevresindeki nesnelere canlandırma hayali; ünlü sanat eserlerindeki karakterleri canlandırmaktan Auschwitz toplama kamplarında ölen Yahudileri diriltmeye kadar çeşitli eserlerinde görülmektedir.

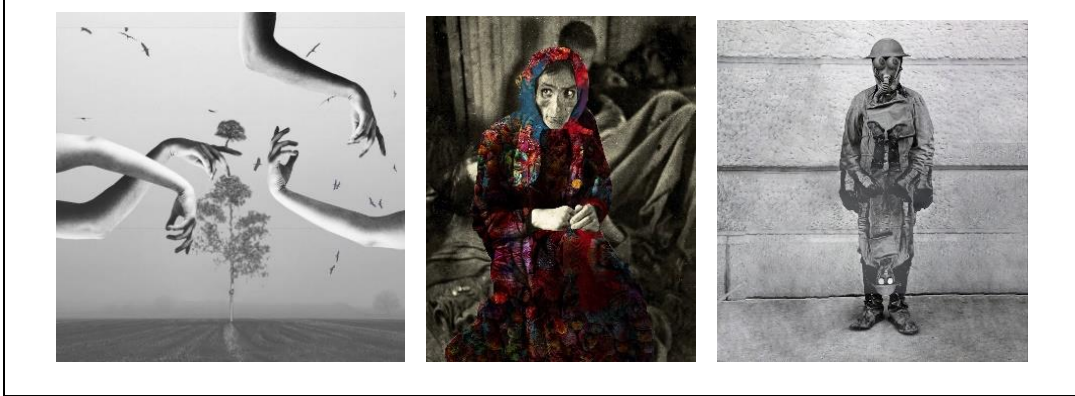
Görsel 11 (Sol). Gözlerimi açtım, Video, 2021, (URL 11).

Görsel 12 (Sağ). Sarımsak sirkesi, Video, 2021, (URL 12).

Sanatçının eserlerinde yer alan konuları gruplara ayırmak gerekirse şöyle bir tasnif yapabiliriz:

1. Sanatçının eleştirel bakışı doğrultusunda kültürler arası unsurları dünyaca ünlü eserlerin figürleri (Eser Adı: Sarımsak Sirkesi, 2021) ile mizahi ve ironik birleştirmesiyle ortaya çıkan eserler (Eser Adı: Fahri Sülük, 2021).
2. Holokost (Eser Adı: Gözlerimi Açtım, 2021) ve İran-İrak Savaşı (Eser Adı: Uyku, 2021) gibi tarihi olayları yeniden yorumladığı eserler.

Sanatçı, yapıtları hakkında şöyle görüş bildirir: "*Çoğunlukla eleştirel nitelikte olan bu yapıtlar, beni etkileyen olaylardan ve etrafımdaki insanların yanlış davranışlarından kaynaklanan anlık duygularıma dayanmaktadır. Eserlerim herhangi bir izleyicinin onlarda kendisini görebileceği birer ayna gibidir ve seyirciye olumsuz yönlerini göstererek ruhunun arınmasını sağlamaktadır*" (Görüşme 08.02.2021).

Görsel 13 (sol). Mesafe, Video, 2021, (URL 13).

Görsel 14 (Orta). Holokost, Video, 2021, (URL 14).

Görsel 15 (Sağ). Ben, Video, 2021, (URL 15).

Eserlerine eşlik eden ve adeta şiir niteliği taşıyan yazıları, yapıtlarıyla öylesine bütünleşmiştir ki biri olmadan diğeri eksik bir mana taşımaktadır. Ayrıca bu yazılar sanatçının düşündüklerini fısıldamasına benzetilebilir.

Sabit ve durağan kadrajlar, izleyiciye doğrudan ve etkili bir bakışla bakan kamera önündeki öznel, atmosfere hâkim mutlak ve gerçeküstü bir sessizlik ve dinginlik eserlerinde görülen diğer özelliklerdendir. Ayrıca bazı eserlerine derin ve ümitsiz bir hüznü eşlik ederken, bazılarında ise mizahi ve sinsî bir tavır hâkimdir.

Görsel 16. Hoş kafes, Video, 2021, (URL 16).

"Canım güneş istiyor

Ağaçlara ve yüksek dağlara, göklere, göçmen kuşlara ne mutlu

Ve yorgun insanlarla konuşma ıstırabını çeken yüreğimdeki sönmüş bir alev.

Neler yapmıyoruz ki

Canım güneş istiyor...

Görülmek niyetiyle filmimizi çekmek istiyorlar.

Bütün yollardan geçmişimdir

Sen görülmek için gel otur...

Benim yolum uzun, senin yolun kısa ve mükerrerdir.⁹

"Moha"¹⁰ (URL 10).

"Hoş Kafes", Video , 2021

Kuzey İran'daki Nowshahr ormanlarında çekilen soğuk, sisli atmosfer, köhne kuru ağaç parçaları, her biri metal plakalarla işaretlenmiş, kamera merceğine bakakalan sersemleşmiş insanlar gibiler. Kadrajın ana konuları olan bu kuru ağaçlar arkasında bir ayrılış ya da bir nevi kitlesel göç işaretleri dikkat çekmektedir. Anlatılan hikâye bir trajediyi merkeze almaktadır ve bu hikâyenin trajik yönü, sanatçıya göre ormanın kralı olan fillerin göçüdür. Bu sesli videoda ürkütücü bir ses ile göç eden fil ve kuşların sesini uzaktan duyabilmekteyiz. Sanatçı İran'ın günümüzdeki bilinen tedirgin atmosferinde duyduğu hayreti ve toplumdaki çaresizliği hassasiyetle gösterebilmiştir. Sanatçının izleyicisine adeta çarpıcı bir ifade ile dile getirdiği endişesini şu sözlerinden söz konusu eseri nasıl bir görüş ve duygu durumuyla oluşturduğunu anlayabiliriz: "Nefes alıyorsun ama yaşamıyorsun. Günlerini sürekli meçhul bir yarını düşünerek geçiriyorsun. Her an tanıdıklarını ve aileni düşünerek onların başına kötü bir şey gelmesi fikri ile endişeleniyorsun! Bu duyguları sadece o ortamda yaşayanların anlayabileceğini düşünüyorum" (Görüşme 08.02.2021).

2.3. Arezoo Bagh Sheikhi (1990, Tahran)

Sanata ilgisi çocukluk yıllarına dayanan Sheikhi (Görsel 17); disiplinler arası çalışmayı benimseyen görüşüyle Tahran Sanat Üniversitesinde önce resim alanında öğrenim görmüş, ardından yine aynı üniversitenin illüstrasyon bölümünde yüksek lisansını tamamlamıştır. Lisans öğreniminden bu yana profesyonel olarak resim ve Video Sanatı ile ilgilenmektedir (Görüşme 06.04.2021)

⁹. Sanatçının resmi instagram hesabından alınan metin yazar tarafından Farsçadan çevrilmiştir.

¹⁰. Sanatçının kendi sanatsal kimliğine verdiği lakaptır.

Görsel 17. Arezoo Bagh heikhi
(1990, Tahran)

Arezoo Bagh Sheikhhi'nin video eserlerinde, insanın sebep olduğu doğadaki tahribata ve bu tahribatın sonucu olarak doğada meydana gelen olumsuz değişimlere duyduğu hisler genellikle ele aldığı konulardandır: (Eser Adı: Beklemenize Gerek Yoktur, 2015) ve (Eser Adı: Küresel Isınma ve Su Savaşları, 2017). Ayrıca "Ateş ve Ekmek" adlı eserinin konusu olan savaş ve savaşın beraberinde getirdiği çeşitli sorunlar, sosyo-politik koşullar sanatçıyı etkileyerek eserlerine yansıyan konular arasındadır: (Eser Adı: Ateş ve Ekmek, 2019). Sanatçı kah son zamanlarda insanların yaşadıklarına bir ağıt (Eser Adı: Ağıt, 2020) kah İran toplumunun makineleşmesi nedeniyle kültürel ve ulusal geleneklerin yok edilişi ve tekrar kazanılmasının mümkün olmayacağı için ağıt yakar (Eser Adı: İplik, 2020). Milli-kültürel değerlerin korunmasını önemseyen bir sanatçı olduğu için eserlerinde kültürel unsurların kullanılmasına özellikle önem verir ve eserlerini bu bakış doğrultusunda üretir. Sanatçı; unutulmaya yüz tutmuş kültürel simgelerden biri olan doğal bitkilerle geleneksel boyama yerine kimyasal boyaların kullanımı ve makineleşmeyle seri üretimin yaygınlaşması meselesini ele aldığı "İplik" adlı çalışması geleneğin devamı konusunda gösterdiği önem ve hassasiyetin etkisiyle oluşturulmuştur.

Görsel 18 (Sol). Ağıt, Video, 2021, (URL 17).
Görsel 19 (Sağ). Ateş ve ekmek, Video, 2019 (Sanatçının izni ile)

"İplik", Video, 2020

Sanatçı bu çalışmasında geleneksel boyama konusuna odaklanarak bir video yerleştirmesi ortaya koyar. Yapılan video, Kaşan şehrinde tarihi bir binanın mahzeninde suni bir ateş üzerine konulan bir kazan içine yansıtılmaktadır. İran kültüründen kaybolup gidenler için bir nevi ağıt niteliği taşıyan bu esere ikonoloji analizi açısından bakıldığında boşluk, karanlık bir oda, eski ve terk edilmiş ev gibi "yokluk" kavramının farklı simgeleri üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 20. İplik, Video, 2020, (URL 18).

Videoda sahneler sırasıyla “doğal renkler”, “boyacının elleri”, “boyahane tavanının zemindeki gölgesi”, “boyanmış iplikler” ve ipliklerin yerinin boş olduğu “yokluk” algısını gösteren bu son sahne ile birlikte hepsi boş, karanlık bir mahzendeki eski görevinden yoksun bir antika kazan içinde gösterilmektedir. Buna ek olarak bir kadının; Kaşan lehçesinde acılı bir sesle söylediği, Kaşan çöl şehrinin ve karanlık mahzenlerinin sessizliğini kıran mekânı saran, güftesinde dönemin dertlerini barındıran ağıtsal türküsü duyulmaktadır. Türkünün hüznü ahengi Farsça bilmeyen insanlara da o sözün ötesindeki duyguyu hissettirmektedir.

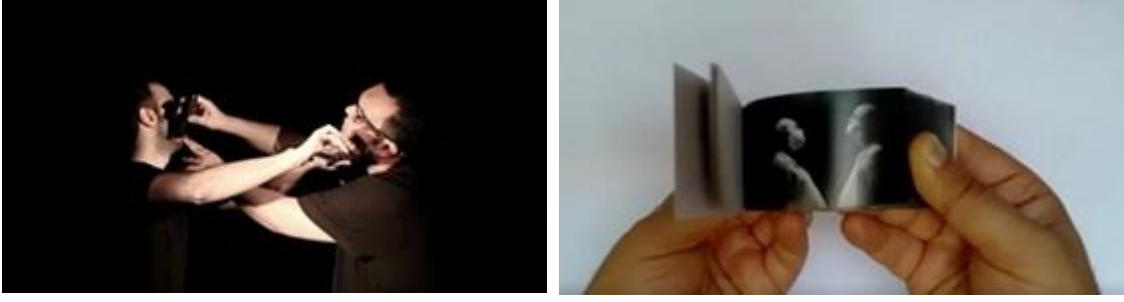
Sanatçı sanatını şöyle açıklar: “Sahip olduğumuz, temelimizi oluşturan ve bizlere yadigâr kalan değerleri her zaman korumaya ve onlardan yararlanmaya çalışıyorum. İran sanatının bezeme ve tezyinat potansiyelini kullanarak güncel bir bakışla tekrar kullanmaya çalışıyorum. Çalışmalarında İran’ın özgün sanatları olan minyatür, halı ve çinilerdeki desenleri ve genel olarak yerel sanatsal unsurları kullanıyorum. En büyük dertlerim çevre krizleri, cinsiyet eşitliği ve barış meselesidir. Bir sanat eseri sıradan bir yaratım olmadığı, bir ifade dili ve söyleyecek sözü olması gerektiği için bir sanatçı olarak eserlerimi kültürümün ifade dili haline getirmeye çalışıyorum...” (Görüşme 06.04.2021).

2.4. Mohammad Ebrahim Khabbazi (Tahran, 1988)

1988 doğumlu Mohammad Ebrahim Khabbazi, Tahran’da yaşayıp disiplinler arası çalışan görsel iletişim alanında öğrenim görmüş bir sanatçıdır. Sanat alanındaki profesyonel kariyerine çağdaş insan ile iktidar arasındaki ilişkiye odaklanarak Video Sanatıyla başlamıştır. Sanatçı düşüncelerini Performans sanatı, Video Sanatı, Video Kolaj ve Animasyon aracılığıyla anlatmaktadır. Çocukluk döneminde resim yapan, bilim kurgu filmlerine ilgi duyan sanatçının çoğu resmi canavar ve kurgusal karakterlerdi ve bunlar daha sonra çizgi romana dönüştü. Gençlik çağına gelince bilgisayar vasıtasıyla edindiği yeni deneyimleriyle illüstrasyon ve animasyonlar yapmaya başladı.

Görsel 21. Mohammad Ebrahim Khabbazi,
(1988, Tahran)

Görsel 22 (Sol). Bir savaş hikayesi, Video, 2020. (Sanatçının izini ile)

Görsel 23 (Sağ). Bir savaş hikayesi, C- Print, Bw, 2020, (URL 19).

İleriki zamanlarda kendini tanıma uğraşı devam ederken çevresinde yaşananlara tanık olmasıyla çalışmalarını kavramsal bir boyuta dönüştürdü ve böylece video kamerasıyla ilk videolarını ve kavramsal görsellerini ortaya koydu (Görüşme 06.04.2021). Sanatçı video sanatının dünyayı ampirik bir şekilde anlamak için bir araç olduğuna inanmaktadır. İlham kaynağı etrafındaki dünya, toplum, insanlar ve nesnelere olan sanatçı televizyona Nam June Paik gibi eleştirel bir gözle bakar; Video Sanatını, çevreye eleştirel ve duyarlı bir bakış açısına sahip bilinçli izleyiciler için iyi bir seçim olarak görür.

Görsel 24 (Sol). Dünya insansız başladı ve onsuz sona eriyormuş, Video, 2019- 21, (URL 20).

Görsel 25 (Sağ). Sayım memuru, Video, 2020, (URL 21).

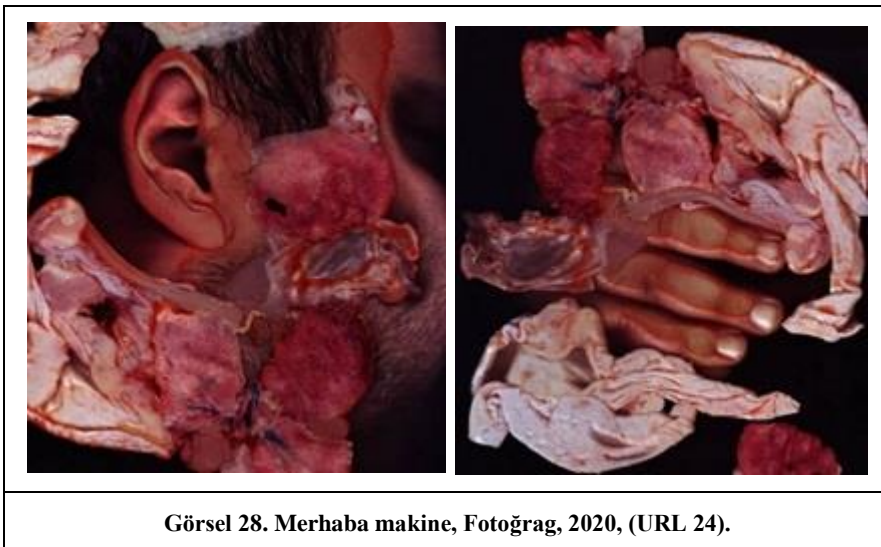
Sanatçı çalışmalarında eşyalar arasındaki ilişkiye, insan ile eşya arasında kurulan sosyo-eşyasal bağlantılara ve bu ilişkilerden ortaya çıkan anlamı önemli bir yer vermiştir. Bu bağlamda günlük hayatımızdaki kalıplaşmış bağlantıları sorgulamıştır: Kitapların, masa lambasının, tabaklıkta tabaklarla bardaklarla bir arada yerleşmesi (Eser Adı: Dünya İnsansız Başladı ve Onsuz Sona Eriyormuş, 2019- 21); tomurcukların ölmüş babasının ters konulmuş fotoğrafı yanında bulunması ve çiçeklerin açması (Eser Adı: Keşke Yüzünün Nurunu Sana Gösterebilseydim, 2020); eski aile fotoğraflarının gaz sayacı üzerinde konulup sergilenmesi (Eser Adı: Sayım Memuru 2020) buna örnektir. Zamanla insan ile özel eşyası arasında kurulan duygu dünyası eşyaya özel anlam yükler ve bu sosyo-eşyasal bağlantılar devam edene kadar eşya anlamını korur.¹¹

¹¹ Eşyaya anlam verilme konusunu ele alan Halide Edip Adıvar'ın "Mor Salkımlı Ev", Valter Benyamini'nin "Berlin'de Çocukluk" ve Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" romanlarına bakabilirsiniz. "Mor Salkımlı Ev" ile ilgili "Eşya ve İnsan" adlı kitaptan birkaç satır: "Tekrar taşındığında ev vaktiyle sahip olduğu atmosferi ve insanda uyandırdığı duyguyu açıkça kaybetmiştir [...] Adıvar evde daha sonraki yaşantısını geçirirken orada artık diğer şeylerin örneğinin; arkasına geçtiğinde neredeyse manastırda hissedilebilecek bir huzuru hissettiği perdeler gibi, pozitif bir anlam kazandıklarını ortaya koyar" (Nohl, 2018;173).

Bu da eşyanın iletişimsel belleğini oluşturur. Bu tür bellek bu iletişimle yaşar ve kendini korur. Fakat bağlaçsal transaksiyon alanları değişirse ya da bu bağlantılar aktarılmadıysa eşyanın belleği de değişir ve artık eşya anlamını kaybeder. Sanatçı Yabancılaştırma yöntemiyle sürekli ilişkilerin türünü değiştirir ve kurulan bağları kırarak yeni ilişkiler kurmaya çalışır ve onlara yeni anlamlar yüklemeyi hedefler. Ancak sanatçı ile iletişimsel bellek oluşturan eşya, izleyici için özel bir anlam taşımadığı ve sanatçı ile eşya arasındaki aynı ilişkiye sahip olmadığı için izleyicide kültürel belleği ifade eder. Sanatçı eşya ile arasında kurduğu yeni ve alışılmadık dışındaki bağlantıları kullanarak kalıplaşmış, bilinen anlamları kırıp yeni anlamlar ortaya çıkarır. İzleyiciyi yeni bir durumla karşı karşıya getirerek onun için bütün ezberleri bozar, eşyaların anlamını tazeler ve yeniden hatırlatır. Sanatçının söz konusu bakış açısını, çeşitli çalışmalarının neredeyse hepsinde bir temel oluşturduğunu görebilmekteyiz: Çileklerin bir eski fanusa yerleştirilmesi gibi (Eser Adı: Binbir Gece Masalları, 2020) nesnelerin alışılmadık dışında dizilişleri, farklı nesnelerin parçalarını yeni bir kompozisyonda birleştirerek yeni nesneler oluşturulması gibi (Eser Adı: Düşünce, 2020). Ayrıca çevreye göz atmalarında nesnelerin kasıtlı olarak değil, zaman içinde insanlar tarafından rasgele yan yana bırakılarak oluşan eşyanın yeni ilişkilerini keşfeder fakat bu sefer kompozisyonlara mekân kavramının eklenmesi de sanatçının objektifine yansımaktadır. Yıllardır unutulmuş bir park alanında spor ekipmanlarının çekimini içeren çalışmasını örnek olarak verebiliriz. Zaman içinde uzayan otlar arasında kaybolan aletleri sanatçının objektifinden görmekteyiz fakat hiç tanıdık gelmeyen mekan ve yeni ilişkiler, dünyanın sonu gelmiş gibi bir duygu uyandırmaktadır (Eser Adı: Şehir, 2020).

Sanatçı bu bağlamdaki işleri için "*Sanat deneyimlerim, nesnelere ilgili heterojen bağlantılara (Eser Adı: Hello Machine, 2020) ve onlarla meşgul olan duygularıma odaklanıyor. Bence uzam ve madde bilinçaltına sahiptir, yalnızken bunları keşfetmeye ve onları video çalışmalarımında göstermeye çalışıyorum. Nesnelere, bitkiler, bulutlar vs. onlar bilinçaltımın bir parçası ve onları kendi bilincime dönüştürüp açığa çıkarmak istiyorum*" demektedir (Görüşme 02.05.2022).

"Bu Güne Kadar Hiçbir Makam İstifa Etmedi", Video, 2020

Ebrahim Khabazi'nin bir diğer hassasiyeti ise günün sosyal olay ve faciaları üzerine kuruludur. İnsan kaynaklı kusur ve hatalardan doğan felaketselere eleştirel bir gözle yaklaşmaktadır. Bu eleştiriler İran toplumunun geleneksel ataerkil kültüründen ve bunun sonucunda ortaya çıkan şiddetten (Eser Adı: Romina, 2020), hükümet otoritesinin halka uyguladığı şiddete (Eser Adı: Kan ve Can, 2020), ülke yönetimindeki eksikliğin (Eser Adı: Bu Güne Kadar Hiçbir Makam İstifa Etmedi, 2020) (Eser Adı: Sol El, 2021) yol açtığı sonuçlara (Eser Adı: Çocuk Kerim Semii 1986'da, 2020) kadar uzanan geniş bir kapsamdadır.

2020 yılında İran'da meydana gelen P723 yolcu uçağının İran Silahlı Kuvvetleri tarafından hata sonucu düşürülmesi elim bir faciaya yol açarak uçakta bulunan çocuklar dahil 176 kişi yolcu hayatını kaybetti. Sanatçı bu olaya eleştirel bir tepki niteliğindeki "Bugüne Kadar Hiçbir Yetkili İstifa Etmedi, 2020" adlı eserini ortaya koymuştur.

Görsel 29 ve 30. Bu Güne Kadar Hiçbir Makam İstifa Etmedi, Video, 2020, (URL 25).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

1998'li yıllar İran'da yepyeni bir sanat anlayışının ortaya çıktığı görülür. Bu yeni sanat anlayışıyla üreten sanatçılar devrim döneminde dünyaya gelen ve ülkenin üçüncü nesil sanatçılarıdır. Önceki nesil sanatçılarına göre üslup ve kavramsal açıdan hayli farklılık gösteren bu genç nesil sanatçıların bütün gayesi; günceli yakalamak, dünya gündemine uyum sağlamak ve günümüzde yaygın olan Güncel Sanat'ı benimsemek ve bu doğrultuda eser üretmektir.

Fakat İran Güncel Sanatı'nı belirgin yapan asıl şey, sanatçıların kendi yaşantı ve tecrübelerinden yola çıkarak yaşadıkları zamanın en temel kişisel, sosyal ve politik ihtiyaç ve sorunlarını eserlerinde ortaya koymalarıdır. Önceki nesil sanatçılar için Modern Sanat anlayışı ve estetiği önemliyken üçüncü nesil genç sanatçılar için kavram daha ön plandadır. Söz konusu genç sanatçılardan Video Sanatına daha çok odaklanan kişiler seçtiği konularını, toplumda yaşadıkları ve karşı karşıya geldikleri sorunlardan esinlenirken dünya çapında yaşanan sorunları da ele almışlardır. 1998'li yıllarda ortaya çıkan yeni sanat anlayışıyla birlikte Video Sanatı, Performans Sanatı, Yerleştirme Sanatı, Arazi Sanatı ve Kavramsal Sanatlar gibi yeni sanat biçimleri uygulanmaya başlamıştır.

İran'da 1998 yılından itibaren varlık gösteren üç nesil Video sanatçılarından üçüncü nesle ait genç dört Video sanatçısının eserlerini ele aldığımız çalışmamızda sanatçıların eserleri hakkında şöyle bir değerlendirme yapmak mümkündür:

Çalışmalarında bir yandan İran'da kadınların sınırlı yaşamını ele alan Setare Hosseiyini, diğer yandan insanın doğada sebep olduğu tahribata dikkat çeker. Bunun yanı sıra modern çağ ve ondan sonra dijitalleşmenin yavaş yavaş yaygınlaşmasıyla maddi-manevi kültürel mirasın yok edilişi ve bunun neticesinde insanın hissettiği duygusal boşluğu vurgular.

Amir Ahmadi eserlerinde bir yandan yaşadığı toplumundaki insanların davranış biçimlerine alaylı bir gözle yaklaşırken öte yandan içinde bulunduğu toplumun ümitsizce sürdüğü yaşamı; ülkeye hâkim olan donuk, soğuk, korku dolu atmosferi yansıtmaya çalışmaktadır. Tarih boyunca insanlığa yaşatılan zulümleri eserlerinde ele alan sanatçı, savaşın ve zulmün yerine daima barış dolu bir atmosferin egemen olduğu dünyayı düşler.

Arezu Bagh Sheyhi ise eserlerinde kültürel miras, kuraklık, suyun korunması ve barış gibi evrensel konuları ele almaktadır ve çoğu zaman dikkatleri kültürel mirasa çeker, onların kaybını vurgular.

E. Khabbazi çalışmalarını genellikle çevresiyle kurduğu sosyo-eşyasal, sosyo-kültürel ve sosyo-mekansal bağlar üzerine inşa eder. Yaşadığı çevre ve topluma karşı duyarlı bir hassasiyete sahip olan sanatçı kimi zaman ataerkil kültürü eleştirir kimi zaman iktidarı. Tanık olduğu adaletsizlik ve facialara daima eleştirel bir üslupla yaklaşarak gerçekleri gözler önüne serer. Ayrıca sanatçı; adeta kimliğimizin bir parçasını oluşturan, dünyamıza anlam katan “eşya” kavramına odaklanmaktadır. Eserlerinde insanın eşya ile arasında kurduğu bağa ve bu yolla eşyaya yüklenen anlama dikkat çeker ve bu gizli manaları açığa çıkarmaya odaklanır.

Bu dört sanatçı ve onlara ait eserler özelinde ele aldığımız çalışmamızda, tamamen kavramsal bir çerçeveye sahip olan üçüncü nesil genç Video sanatçılarının genel bakış açısı ve yönelimlerini şu şekilde gruplandırabiliriz:

- Tarihi, sosyal ve politik konular üzerinden yola çıkan eleştirel bakış açısı: Ebrahim Khabazi'nin eserlerinde toplumda yaşanan insani trajedilerin ve Amir Ahmadi'nin eserlerinde Yahudilerin Holokostu ve İran-İrak savaşı gibi insani trajedilerin tasvir edilmesi yoluyla...
- Nostalji, kültürel unsurlar ve ulusal geleneklere atıfta bulunarak kültürel kimliğe sadık kalmak düşüncesi: Setareh Hosseini ve Arezoo Bagh Sheikhi'nin eserlerinde anıları kaybetme duygusu ve özleymiş yoluyla anlatmak...
- Çevre, su, savaş, barış ile ilgili evrensel fikirler: Setare Hosseini ve Arezoo Baghsheykhi'nin eserlerinin genelinde...
- Kültürün kaba yönlerine gönderme yaparak kimliğe eleştirel bakış: Amir Ahmadi'nin eserlerinde mizah ve ironi yöntemi ile...
- Ülkenin değişken ve istikrarsız siyasi ve ekonomik ortamını referans alarak psikolojik ve güvenlik kaygıları içeren düşünceler: Amir Ahmadi'nin eserlerinde ölüm hissi ile dolu sürreal alanların ortaya çıkması ile...
- Nesnelere referans vererek psikolojik düşünceler: Ebrahim Khabbazi'nin eserlerinde, genellikle Yabancılaştırma yöntemiyle günlük yaşamdan ve çevreden kesitler seçimi ile...

Ayrıca araştırmamızdan edindiğimiz gözlemlerle üç nesil Video sanatçılarından birinci ve ikinci neslin başlangıçta resim ve illüstrasyon gibi farklı alanlarda varlık göstermiş olsalar da üçüncü nesilde diğerlerinin aksine Khabbazi ve Ahmadi gibi sanat yaşamlarının başından itibaren Video Sanatı alanında eser üretildiği sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Afsarian, İ. (1390 H.Ş). Cevanan-i Seadetmend. *Feslname-ye Hirfe dergisi*, 39: 126-135.
- Ahmadi, A. (08, 02. 2021). Sanatçı İle Görüşme. (H. Babazadeh, Röportaj Yapan) Tahran.
- Babazadeh, H., Bayhan, A. A., Özışık, C. D. (2017). Çağdaş Dönem İran Görsel Sanatı ve Sanatçıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish studies*, 12/13: 31-70.
- Bagh Sheykhi, A. (06. 04. 2021). Sanatçı İle Görüşme. (H. Babazadeh, Röportaj Yapan, & H. Babazadeh, Çevirmen)
- Başiriye, H. (1382 H.Ş). *Agl Der Siyaset*. Tahran: Negah-i Moasır.
- Bakhshi, A. (2016). *Berresi-ye Anasür-e Ferheng-e İrani der Video Art-haye Muasır-ı İran*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elzahra Üniversitesi, Tahran.
- Darabi, H., Habib, S. (1386 H.Ş). Payam-hay-i Biseda.
- Farahani, B. (1395 H.Ş). *Berresiye Sahtar-e Censiyeti-ye Zenane Der Asar-e Video Art-haye Zen-e İrani*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hüner Üniversitesi, İsfahan.
- Fattahi, S. (1388 H.Ş). *Video Art ve Ruykerd-i Honermendan-e İrani*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hüner Üniversitesi, Tahran.
- Görenek Beyaz, G. (2016). Nam June Paik ve Onun Tabula Rasa'sı: Video. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 29: 1-16.
- Keshmirshekan, H. (1389 H.Ş). Olguhayi Beray-i Moasiriyet Der Hüneri Emruz-e İran. *Hüner-i Ferda Dergisi*, 1+1: 92-104.
- Keshmirshekan, H. (1393 H.Ş). *Honer-i Moasır-ı İran*. Tahran: Nazar.
- Khabbazi, E. (02. 05. 2021). Sanatçı İle Görüşme. (H. Babazadeh, Röportaj Yapan, & H. Babazadeh, Çevirmen)
- Nohl, A. M. (2018). *Eşya ve İnsan*. (Ö. Saatçı, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Özışık, C. D., Babazadeh, H. (2017). Çağdaş İran sanatında Kavramsal Çerçeve. *Asos Journal*, 56: 231-240.
- Pouya, S., Demirel, Ö. (2016). İran bahçe sanatının ve tasarım özelliklerinin araştırılması, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, 96-105.
- Yılmaz, M. (2006). Modernizmden Postmodernizme (1. baskı). Ankara: Ütopya.
- URL 1: https://www.instagram.com/setareh_h/, Erişim Tarihi: 21.03.2021.
- URL 2: <https://www.instagram.com/p/CK8NOMPAXN8>, Erişim Tarihi: 11.06.2021
- URL 3: https://www.instagram.com/baghsheikhi.arezoo_artist/, Erişim Tarihi: 18.04.2021
- URL 4: <https://www.instagram.com/p/CNsgTpXgurA/>, Erişim Tarihi: 03.06.2021
- URL 5: <https://vimeo.com/387542293>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 6: <https://vimeo.com/231241803>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 7: <https://vimeo.com/151834074>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 8: <https://www.instagram.com/p/CMRNcL-Avpw/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 9: https://www.instagram.com/p/CL8X1XjA5_2/, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 10: <https://www.instagram.com/p/CK8NOMPAXN8/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.
- URL 11: <https://www.instagram.com/p/CKwfPrsgodd/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 12: https://www.instagram.com/p/CH_DvzGgCK-/, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 13: <https://www.instagram.com/p/CPyd7tJgkKy/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 14: https://www.instagram.com/p/B_shBqYhOZi/, Erişim Tarihi: 01.07.2021
- URL 15: <https://www.instagram.com/p/CM99JmOgneS/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL 16: <https://www.instagram.com/p/CK1lzB9ghKI/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL 17: <https://www.instagram.com/p/CK8eHcsAWLJ/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL 18: <https://www.instagram.com/p/CH-xUzbApnG/>, Erişim Tarihi:01.07.2021

URL 19: <https://www.instagram.com/p/CCGluPZgKgO/>, Erişim Tarihi: 01.07.2020

URL 20: <https://www.instagram.com/p/CHIMxWrA4Rn/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL 21: <https://www.instagram.com/p/CADb5hrAk6S/>, Erişim Tarihi: 01.07.2020

URL 22: https://www.instagram.com/p/CANjKb_gb4g/, Erişim Tarihi: 01.07.2020

URL 23: <https://www.instagram.com/p/B900iUKgaQx/>, Erişim Tarihi:01.07.2020

URL 24: <https://www.instagram.com/p/CGAEpFwgKDE/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL 25: <https://www.instagram.com/p/B8nxGqvAMqQ/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

URL26:<https://blogfa.setarehosseini.com/%d8%b2%d9%86%d8%af%da%af%db%8c%d9%86%d8%a7%d9%85%d9%87/6%d8%a7%d9%85%d9%87/>. adresinden alındı , Erişim Tarihi: 01.07.2021